

تربیت اساسی ترین مسئله انسان است که بدون آن به سعادت دنیا و آخرت نائل نمی گردد.

معضومین(علیهم السلام) همچنان که در سایر ابعاد زندگی، چراغ هدایت پیروان خود بوده اند در زمینه تربیت نیز بهترین و مطمئن ترین الگویند. این مقاله بر آنست تا نکاتی از دفتر زرین دیدگاهها و سیره تربیتی یکی از آن بزرگواران یعنی امام باقر(ع) به پیروان آن حضرت تقدیم نماید.

الف- آداب تربیت، بر سه اصل استوار است:

2,1 گفتن اقامه در گوش و باز کردن کام نوزاد با آب فرات:

امام باقر(ع) فرمودند: «#171؛ شایسته است کام نوزاد با آب فرات بازگردد و در گوشش اقامه گفته شود.<1»(raquo;

و دغدغه خاطر او می گردد، امام باقر(ع) در سخنان خود برخی از نامه های نیکو و غیر نیکو را بیان کرده اند.

بندگی، خداوند را تداعی نماید و بهترین آنها نامهای پیامبران است و

در تربیت فرزندان، والدین نخستین نقش را دارا هستند، این نقش و تأثیر در مقاطع گوناگون سنی یکسان و هم اندازه نمی باشد بلکه

نقش مادر تعیین کننده تر است و در یک دیدگاه کلی می توان گفت که تا

در تربیت فرزند بیشتر از پدر خواهد بود و از دوره نوجوانی به بعد به‌خصوص در مورد پسران نقش پدران مهمتر است.

بنابراین یکی از مقاطع مهم مقطع شیرخوارگی است که در آن، مادر نقش مستقیم و اساسی را دارد.

شیر مادر علاوه بر نقش مهمی که در تغذیه و بهداشت جسمانی نوزاد دارد

1- حماقت و کودنی: امام باقر(ع) فرمود: «لا تسترضعوا الحمقاء

2- زیبایی و زشتی: آن حضرت فرمودند: «دایه های زیبا برای فرزندان تن انتخاب کنید و از دایه های زشت رو پرهیزید زیرا چه

ب- کودک و نیاز به محبت:

برای کودک به شکلهای گوناگون قابل پاسخگوئی است که می توان

به بوسیدن کودک، در آغوش گرفتن، گفتن جملات زیبا و محبت آمیز، خریدن هدیه و اسباب بازی و... اشاره کرد.

امام باقر(ع) در فرصتهای مناسب از طریق در آغوش گرفتن و بیان جملات محبت آمیز، محبت خود را به کودک خردسالش امام صادق(ع) نشان می دادند و از این طریق به نیاز عاطفی او پاسخ می گفتند، محمد بن مسلم از اصحاب بزرگ آن حضرت نقل می کند که من در خدمت امام باقر(ع) بودم. در این هنگام فرزند(خردسال-)ش جعفر(ع) وارد شد و بر سر او ذؤابه(8) و در دستش عصایی بود که با آن بازی می کرد. امام باقر(ع) او را به گرمی در آغوش گرفت و به سینه خود فشرد و خطاب به او فرمود: 171#&؛ پدر و مادرم به فدایت باد (با این چوب) کارلھو انجام مده و بازی مکن، سپس فرمود: 171#&؛ ای محمد، پس از من او امام توسست.

از او پیروی کن و از دانش او استفاده نما، به خدا سوگند او همان صادقی است که رسول خدا(ع) او را توصیف نمود که شیعیان اودر دنیا و آخرت پیروزند و دشمنانش در زمان هر پیامبری ملعون هستند.

در (این هنگام) جعفر(ع) خندید و صورتش قرمز گردید، آنگاه امام باقر(ع) به من فرمود: از او سؤال کن، من از او پرسیدم ای پسر رسول خدا، خنده از کدام عضو بدن منشأ می گیرد. جعفر(ع) فرمود: ای محمد، عقل از قلب، اندوه از کبد و نفس از ریه و خنده از طحال منشأ می گیرد. (وقتی این پاسخ را از او شنیدم) از جایم برخاستم و او را بوسیدم. 9&؛(raquo)

ج- ستایش از فرزند صالح:

ستایش بجا از فرزند و کارهای نیک او باعث احساس موفقیت و توانایی و نیز موجب انگیزه قوی برای تکرار کارهای خوب و رشد بیشتر او می گردد.

به خصوص اگر این تمجید به موقع و در حضور کسانی باشد که آگاهی آنها از رفتار شایسته فرزند برای او مهم باشد. علی بن حکم به نقل از طاهر یکی از اصحاب امام باقر(ع) نقل می کند. من در خدمت امام باقر(ع) نشسته بودم که فرزندش جعفر(ع) وارد شد. امام باقر(ع) در باره اش فرمود: 171#&؛ او بهترین مخلوقات خداوند است 10&؛(raquo) در این حدیث ملاحظه می شود که امام باقر(ع) در نزد صحابی خود فرزندش را که صلاحیت و شایستگی لازم را داشته به بهترین وجه ممکن ستوده است. پی نوشتها:

- 1- وسائل الشیعه، ج 15، ص 138، ح 2.
- 2- همان، ص 151، ح 11.
- 3- همان، ص 124، ح 1.
- 4- همان، ص 130، ح 2.
- 5- تهذیب الأحکام، ج 8، ص 110، ح 375.
- 6- الکافی، ج 6، ص 44، ح 12.
- 7- التهذیب، ج 8، ص 110؛ الکافی، ج 6، ص 44، ح 13.
- 8- الذؤابه، طرف العمامه و السوط، و فی الحدیث، کان ابی یطول دوائب نعلیه ای اطرافها (مجمع البحرین، ج 2، ص 57) اما در فرهنگ های عربی به فارسی آن را به 171#&؛ زلف و گیسو&؛(raquo) معنا کرده اند.
- 9- بحار الأنوار، ج 47، ص 15، ح 12-به نقل از کفایه الأثر، ص 321.
- 10- همان، ص 13، به نقل از ارشاد مفید.